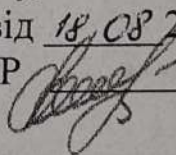

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

Затверджено
Науково-методичною радою
Університету,
протокол від 18.08 2022 № 7
Голова НМР С.А. Супруненко

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Альтернативні способи захисту у бізнесі»
для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
(денної та заочної форми навчання)
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 053 «Психологія»
освітня програма: «Психологія. Психологія бізнесу»
Статус дисципліни: вибіркова

Ірпінь – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Альтернативні способи захисту у бізнесі» складена на основі освітньо-професійної програми «Психологія. Психологія бізнесу» другого (магістерського) рівня спеціальності 053 «Психологія», затвердженої Вченою радою Університету 26.04 2022 року, протокол № 5.

Укладач:

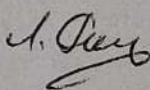
Н.В. Никитченко, д.ю.н., професор,
професор кафедри приватного права

Рецензенти:

І.В. Чеховська, д.ю.н., професор, в.о. завідувача
кафедри приватного права

І.О. Петухова, к.пед.н., доцент, в.о.завідувача
кафедри психології та соціології

Гарант освітньої
програми

Л.В. Романюк, д.психол.н., професор, професор
кафедри психології та соціології

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою приватного права, протокол від 10.08. 2022 р. № 1

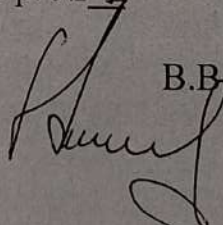
В.о. завідувача кафедри
професор

І.В.Чеховська, д.ю.н.,

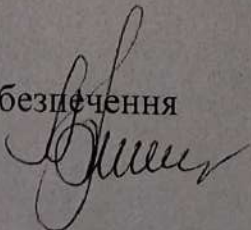
Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від 17.08. 2022 р. № 4

Голова Вченої ради ННІ права

В.В. Топчій, д.ю.н., професор

Завідувач сектора
навчально-методичного забезпечення
освітнього процесу

С.В.Меднікова

Реєстраційний № _____

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри приватного права

Протокол від _____ 20__ р. № _____.

Укладач:

Н.В. Никитченко, д.ю.н., професор кафедри приватного права

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

(протягом 5 років після затвердження або до затвердження освітньої програми)

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підписаві дувача кафедри	Підпис гаранта ОП

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Передмова.....	5
2. Опис навчальної дисципліни.....	6
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовними модулями.....	12
4. Критерії оцінювання.....	20
5. Засоби оцінювання.....	29
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю.....	29
7. Рекомендована література.....	33

1. Передмова

«Альтернативні способи захисту у бізнесі» є навчальною дисципліною, за результатами вивчення якої у здобувачів формується система науково-теоретичних та практичних знань з альтернативних підходів до розв'язання конфліктів в бізнесі, а також, уміння визначати та застосовувати медіацію та інші альтернативні способи вирішення спорів, обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію, критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб, виступати учасником ділових й інших видів переговорів.

Метою навчальної дисципліни «Альтернативні способи захисту у бізнесі» є ґрунтовне вивчення здобувачами основних положень медіації, переговорів, примирення та інших альтернативних підходів до розв'язання конфліктів в бізнесі, зокрема отримання знань з історії розвитку інституту альтернативних способів захисту прав, поняття, видів та принципів альтернативних способів захисту прав, сфери застосування альтернативних способів захисту прав, процедури альтернативних способів захисту, правового статусу медіатора, перемовника та ін.

Завдання навчальної дисципліни: засвоїти і вільно оперувати спеціальною правовою термінологією із альтернативних засобів вирішення спорів як альтернативних способів захисту прав; опанувати існуючі у правовій доктрині підходи до визначення альтернативних засобів вирішення спорів як способів захисту прав; розуміти сутність і призначення процедури медіації, примирення, переговорів тощо, знати особливості та вміти застосовувати договори за результатами медіації, примирення, переговорів тощо; знати найбільш важливі джерела правового регулювання альтернативних способів захисту у бізнесі.

Методи та форми навчання. Форми навчання: денна та заочна. Методи навчання: словесні, наочні, практичні, творчі, проблемно-пошукові, стимулювання обов'язку. З метою контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності використовуються методи усного, письмового та тестового контролю.

Форми організації занять. Серед форм викладання навчальної дисципліни переважають лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів, при виконанні якої здобувач має звертатись до роботи в мережі Internet, працювати з першоджерелами, розв'язувати навчальні практичні задачі, виконувати різні види завдань, а також неодноразово звертатись до самоспостереження та самоаналізу.

Організація поточного та підсумкового контролю знань. Контроль роботи здобувача вищої освіти є необхідним компонентом навчального процесу, який має на меті визначення реального рівня професійної підготовки здобувача, а також надання необхідних рекомендацій, які будуть сприяти подальшому розвитку його творчої особистості. Об'єктами контролю є отримані здобувачами знання у процесі засвоєння матеріалу дисципліни на лекціях, семінарських та практичних заняттях, диспутах та під час виконання індивідуальних завдань. Логічним завершенням процесу контролю є процедура оцінювання отриманих здобувачем знань. Підсумковий контроль передбачає складання здобувачами диференційованого заліку.

2.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність Освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Вибіркова	
Модулів - 3	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		1	1
Загальна кількість годин –90		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
	Спеціальність: 053 «Психологія» (код і найменування) Освітня програма «Психологія. Психологія бізнесу»	16 год.	4 год.
		Семінарські, практичні	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	82 год.
Індивід.-консультац. робота: 2 год.			
Форма семестрового контролю: диф.залік			

2.1. Перелік компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

Загальні компетентності:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Здатність аналізувати та оцінювати теоретичні та практичні психологічні проблеми, що стосуються ділових організацій, з критичною інтеграцією сучасних концепцій бізнес-психології, результатів міжнародних емпіричних досліджень та передової практики.

Здатність самостійно вибирати або професійно розробляти та етично застосовувати найбільш підходящий метод чи програму психологічного втручання для вирішення питань організації бізнесу для її успіху та розвитку.

2.2. Результати навчання

Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Виявляти організаційні потреби, пов'язані з ефективністю та розвитком людських ресурсів, оцінити критично проблеми, що виникають та альтернативи для їх дослідження та вирішення, вибрати найбільш підходящу відповідно до контексту організації та постійно мінливого ділового середовища.

Критично оцінювати психологічні методи втручання, порівняти їх переваги та обмеження, придатність для конкретних випадків, розробити своє застосування з урахуванням потреб та середовища організації бізнесу.

2.3. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Альтернативні способи захисту у бізнесі» є фундаментальні положення із таких дисциплін: «Психологія бізнесу», «Трудове законодавство» тощо. Постреквізитами навчальної дисципліни є: «Бізнес-переговори та посередництво в практиці психології», «Тренінг з психологічного консультування» тощо.

2.4. Структура навчальної дисципліни

для денної форми навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 0,65 залікового кредиту (20 год.)						
Змістовий модуль 1. Загальні положення про альтернативні способи захисту прав у бізнесі (Теми 1-3)						
T.1	Альтернативне вирішення спорів як спосіб захисту прав, свобод, інтересів	2			5	7
T.2	Правові основи формування системи альтернативного вирішення спорів в Україні		2		5	7
T.3	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів захисту у бізнесі	2			4	6
Всього по модулю:		4	2	0	14	20
МОДУЛЬ II = 1,7 залікового кредиту (50 год.)						
Змістовий модуль 2.						
Основні альтернативні способи захисту праву бізнесі (Теми 4-9)						
T.4	Медіація як спосіб альтернативного захисту у бізнесі	2	2		5	9
T.5	Правовий статус медіатора		2	2	5	9
T.6	Переговори як спосіб альтернативного захисту у бізнесі	2			5	7
T.7	Посередництво як спосіб альтернативного захисту у бізнесі	2	2		5	9
T.8	Арбітраж як спосіб альтернативного захисту у бізнесі	2	2 п		5	9
T.9	Комбіновані способи альтернативного захисту у бізнесі	2			5	7
Всього по модулю:		10	8	2	30	50
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
МОДУЛЬ III = 0,65 залікового кредиту (20 год.)						

Змістовий модуль 3.						
Альтернативні способи захисту прав у різних сферах юридичних конфліктів (Теми 10-12)						
Т.10	Альтернативні способи захисту у бізнесів адміністративному судочинстві				5	5
Т.11	Альтернативні способи захисту у бізнесів нотаріальній діяльності та адвокатурі	2	2		4	8
Т.12	Альтернативні способи захисту у бізнесів інших сферах юридичних конфліктів		2		5	7
Всього по модулю:		2	4	0	14	20
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – диф.залік						
Разом годин з курсу:		16	14 (2 п і 12 с)	2	58	90

Для заочної форми навчання

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семинари (практ.) заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Всього (год.)
МОДУЛЬ I = 23 год.						
Змістовий модуль 1. Загальні положення про альтернативні способи захисту прав у бізнесі (Теми 1-3)						
T.1	Альтернативне вирішення спорів як спосіб захисту прав, свобод, інтересів	2			7	9
T.2	Правові основи формування системи альтернативного вирішення спорів в Україні				7	7
T.3	Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів захисту у бізнесі				7	7
Всього по модулю:		2	0	0	21	23
МОДУЛЬ II = 46 год.						
Змістовий модуль 2. Основні альтернативні способи захисту праву бізнесі (Теми 4-9)						
T.4	Медіація як спосіб альтернативного захисту у бізнесі	2	2		7	9
T.5	Правовий статус медіатора			2	7	9
T.6	Переговори як спосіб альтернативного захисту у бізнесі				5	7
T.7	Посередництво як спосіб альтернативного захисту у бізнесі				7	7
T.8	Арбітраж як спосіб альтернативного захисту у бізнесі				7	7
T.9	Комбіновані способи альтернативного захисту у бізнесі				7	7
Всього по модулю:		2	2	2	40	46
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
МОДУЛЬ III = 21 год.						

Змістовий модуль 3.						
Альтернативні способи захисту прав у різних сферах юридичних конфліктів (Теми 10-12)						
T.10	Альтернативні способи захисту у бізнесів адміністративному судочинстві				7	7
T.11	Альтернативні способи захисту у бізнесів нотаріальній діяльності та адвокатурі				7	7
T.12	Альтернативні способи захисту у бізнесів інших сферах юридичних конфліктів				7	7
Всього по модулю:		0	0	0	21	21
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – залік						
Разом годин з курсу:		4	2	2	82	90

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

МОДУЛЬ I. Загальні положення про альтернативні способи захисту прав у бізнесі

Тема 1. Альтернативне вирішення спорів як спосіб захисту прав, свобод, інтересів

План лекційного заняття

1. Поняття та значення альтернативного вирішення спорів, місце в механізмі захисту прав у бізнесі.
2. Виникнення та розвиток способів альтернативного вирішення спорів.
3. Виникнення та розвиток української моделі альтернативного вирішення спорів.
4. Класифікація способів альтернативного вирішення спорів та сфера їхнього застосування.

План семінарського заняття

1. Історія розвитку інституту альтернативних способів вирішення спорів.
2. Поняття, ознаки, принципи та класифікація альтернативних способів вирішення спорів.
3. Види альтернативних способів вирішення спорів.
4. Сфера застосування альтернативних способів вирішення спорів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Перспективи розвитку альтернативних способів захисту прав.
2. Модель альтернативного вирішення спорів, яка використовується в Україні.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які ознаки правового спору Вам відомі?
2. Які ознаки альтернативних способів захисту прав Вам відомі?
3. Наведіть спільні та відмінні риси судового розгляду справ і альтернативних способів вирішення спорів.
4. Які принципи альтернативних способів вирішення спорів Вам відомі?
5. Які критерії класифікації альтернативних способів вирішення спорів Вам відомі?
6. Які етапи розвитку альтернативних способів вирішення спорів Вам відомі?

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 4, 7, 8, 9; 10]

Допоміжні: [14, 16, 21, 24; 30]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 34, 35, 38, 42, 49; 53; 56; 61;62]

Міжнародні видання: [63, 65, 66, 67, 69].

Тема 2. Правові основи формування системи альтернативного вирішення спорів в Україні

План семінарського заняття

1. Міжнародно-правові стандарти у сфері альтернативного вирішення спорів.
2. Правова основа впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.
3. Перспективи розвитку альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Директиви ЄС щодо запровадження альтернативних способів вирішення правових спорів.
2. Правова основа впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в країнах ЄС.
3. Правила цивільного судочинства (CivilProcedureRules), які були введені у Великій Британії у 1998 р.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що є правовою основою впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні?
2. Проаналізуйте основні положення Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів.
3. Проаналізуйте основні положення Концепції формування системи безоплатної правової допомоги в Україні
4. Розкрийте зміст Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276.
5. У яких випадках Суди зобов'язані сприяти застосуванню альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні?

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 5, 7,10]

Допоміжні: [14, 16, 21, 25]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 34, 35, 37, 42, 43; 45; 48; 52; 54;60]

Міжнародні видання: [63, 64, 66, 68, 69].

Тема 3.Зарубіжний досвід застосування альтернативних способів захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Альтернативні способи захисту прав у бізнесі у США, Великій Британії та Бразилії.
2. Законодавство Європейського Союзу про способи захисту прав у бізнесі.
3. Альтернативні способи захисту в бізнесі у європейських країнах: Швейцарія, Нідерланди, Німеччина, Австрія.
4. Альтернативні способи захисту прав у бізнесі у Сінгапурі, Гонконзі, ОАЕ, Індії, Китаї та Казахстані.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Єдиний закон про медіацію (UniformMediationAct) у США.
2. Рішення ЄСПЛ «Регент Компані проти України», «Ромашов проти України», «Буховець проти України».
3. Проаналізуйте працю Лорда Вульфа «Доступ до правосуддя» (Access toJusticeFinalReportbytheRightHonourabletheLordWoolf, MasteroftheRolls, July 1996. URL: www.dca.gov.uk/civil/final/index.htm).

Перелік питань для самоконтролю

1. Схарактеризуйте основні положення Акту про альтернативне вирішення спорів, який було прийнято у 1998 р. в США.
2. У якому нормативно-правовому акті Великої Британії було затверджено модель добровільної медіації?

3. Схарактеризуйте судові рішення у справі «Д'юннет проти Державної залізниці» («Dunnett v Railtrack» [2002] 2 All ER 850.
4. Схарактеризуйте судові рішення у справі «Хелсі проти трастової компанії MiltonKeynesGeneral NHS» («Halsey v MiltonKeynesGeneral NHS Trust»).
5. Розкрийте основний зміст Рекомендації № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах від 21 січня 1998 р.

Рекомендована література:

Основні: [2, 5, 7, 8, 10]

Допоміжні: [11, 16, 19, 20; 22; 23; 26; 28]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 34, 39, 44, 45, 53, 54; 56; 59; 61]

Міжнародні видання: [63, 64, 66, 67, 69].

МОДУЛЬ II. Основні альтернативні способи захисту прав у бізнесі

Тема 4. Медіація як спосіб альтернативного захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Поняття, ознаки та принципи медіації.
2. Види та моделі медіації.
3. Учасники медіації.
4. Медіаційна процедура.
5. Нормативне регулювання медіації.

План семінарського заняття

1. Право на медіацію.
2. Суб'єкти медіації.
3. Особливості медіації в окремих сферах господарської діяльності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Особливості медіації в Польщі.
2. Особливості медіації в Німеччині.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які види медіації Вам відомі?
2. Які моделі медіації Вам відомі?
3. Схарактеризуйте медіаційну процедуру.
4. Які міжнародні стандарти медіації Вам відомі?
5. Визначте зміст етичних засад медіації.
6. Визначте особливості медіації в окремих сферах суспільних відносин.
7. Визначте особливості медіації в окремих сферах господарської діяльності.

Рекомендована література:

Основні: [1, 4, 7, 9, 10]

Допоміжні: [11, 18, 19, 21; 25; 28]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 34, 42, 47, 49, 50; 51]

Міжнародні видання: [63, 65, 66, 68, 69].

Тема 5. Правовий статус медіатора

План семінарського заняття

1. Вимоги щодо набуття статусу медіатора.
2. Права медіатора.
3. Обов'язки медіатора.
4. Відповідальність медіатора.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Медіація в діяльності адвоката.
2. Модель медіації, яка використовується в Україні.
3. Міжнародні стандарти медіації.
4. Права та обов'язки медіатора.

Індивідуальне завдання. Підготувати проєкт договору про проведення процедури медіації.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Європейський кодекс поведінки медіаторів.
2. Поняття «пре медіації».

Перелік питань для самоконтролю

1. Які компетентності медіатора Вам відомі?
2. Які техніки медіатора Вам відомі?
3. Що таке «премедіація»?
4. Які європейські стандарти медіації Вам відомі?
5. Які права та обов'язки медіатора Вам відомі?

Рекомендована література:

Основні: [2, 5, 9, 10]

Допоміжні: [11, 17, 18, 22; 25; 26; 28; 29]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [33, 34, 38, 42, 43, 53, 58; 61]

Міжнародні видання: [63, 64, 66, 67, 68].

Тема 6. Переговори як спосіб альтернативного захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Поняття та характерні ознаки переговорів.
2. Види та стилі переговорів.
3. Переговорний процес та оформлення його результатів.
4. Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Основні зарубіжні теорії проведення переговорів.
2. Соціальна природа феномену переговорів.
3. Переговорний процес: визначення, підготовка та структура.

Перелік питань для самоконтролю

1. Історія зародження переговорів. Назвіть основні етапи.
2. У чому полягає призначення переговорів?
3. Які функції переговорів Вам відомі?
4. Які види переговорів Вам відомі?
5. Яка структура переговорного процесу?
6. Яким чином здійснюється виконання досягнутих угод?

Рекомендована література:

Основні: [1, 3, 7, 9, 10]

Допоміжні: [11, 18, 21, 23; 29; 30]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 35, 42, , 52, 53; 55]

Міжнародні видання: [64, 65, 66, 68, 69].

Тема 7. Посередництво як спосіб альтернативного захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Поняття, значення та види посередництва як способу захисту у бізнесі.
2. Фасилітація як вид посередництва.
3. Медіація як вид посередництва.
4. Рішення за результатами медіації та його виконання.
5. Консиліація як вид посередництва.

План семінарського заняття

1. Поняття, значення та види посередництва як способу захисту у бізнесі.
2. Фасилітація як вид посередництва.
3. Медіація як вид посередництва.
5. Консиліація як вид посередництва.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Співвідношення процедур фасилітації і консиліації.
2. Застосування фасилітації в країнах ЄС.
3. Посередництво в США.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які види посередництва Вам відомі?
2. У чому полягає значення посередництва як способу захисту у бізнесі?
3. Схарактеризуйте консиліацію як вид посередництва.
4. Схарактеризуйте фасилітацію як вид посередництва.
5. Схарактеризуйте медіацію як вид посередництва.

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 4, 7, 9]

Допоміжні: [11, 14, 16, 17]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [32, 36, 39, 42, 47, 51, 53; 54; 56; 59]

Міжнародні видання: [63, 64, 65, 66, 67].

Тема 8. Арбітраж як спосіб альтернативного захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Арбітраж: поняття, правова природа та характерні ознаки.
2. Види арбітражу.
3. Загальні правила про арбітраж.
4. Спеціальні правила про арбітраж.
5. Стадії арбітражного процесу.

План практичного заняття

1. Тренінг.
2. Вирішення кейсів.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Міжнародно-правові акти у сфері арбітражу.
2. Співвідношення права на судовий розгляд справи та права на застосування арбітражу для розгляду бізнес-спорів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Розкрийте зміст поняття «арбітраж».
2. Визначте характерні ознаки арбітражу.
3. Схарактеризуйте правову природу арбітражу.
4. Які стадії арбітражного процесу Вам відомі?
5. Які міжнародно-правові акти у сфері арбітражу Вам відомі?
6. Які види арбітражу Вам відомі?

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 6, 9]

Допоміжні: [21, 23, 24]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [34, 37, 44, 56, 59, 60, 62]

Міжнародні видання: [64, 65, 67, 69].

Тема 9. Комбіновані способи альтернативного захисту у бізнесі

План лекційного заняття

1. Мед-арб (med-arb, co-med-arb)
2. Міні-суд (mini-trial)
3. Спрощений суд присяжних (summary jury trial)
4. Нейтральне встановлення фактів (neutral fact finding)
5. Інститут омбудсмена (ombudsman)

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Мед-арб як комбінований спосіб альтернативного захисту у бізнесі.
2. Класифікація комбінованих способів альтернативного захисту у бізнесі.
3. Соціальна природа феномену «суд присяжних».
4. Інститут омбудсмена.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які повноваження омбудсмена Вам відомі?
2. Схарактеризуйте процедуру суду присяжних.
3. Нейтральне встановлення фактів. Надайте характеристику цьому способу альтернативного захисту у бізнесі.
4. Що Вам відомо про мед-арб?
5. Визначте суб'єктів міні-суду.

Рекомендована література:

Основні: [1; 2, 3, 4, 7, 9]

Допоміжні: [14, 19, 21, 28]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [32, 33, 34, 38, 53, 54]

Міжнародні видання: [63, 64, 66, 68, 69].

МОДУЛЬ III. Альтернативні способи захисту прав у різних сферах юридичних конфліктів

Тема 10. Альтернативні способи захисту у бізнесі в адміністративному судочинстві

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Правове регулювання примирення та альтернативні способи вирішення спорів у державно-управлінській діяльності України.
2. Особливості застосування медіації в механізмі вирішення адміністративних спорів.
3. Зарубіжний досвід застосування медіації для врегулювання спорів із органами публічної влади.

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть основні етапи становлення і розвитку альтернативних способів захисту у бізнесі в адміністративному судочинстві.
2. Визначте особливості застосування інституту медіації в адміністративному судочинстві.
3. Назвіть функції інституту медіації в адміністративному судочинстві.
4. Які перспективи розвитку інституту медіації в адміністративному судочинстві?
5. Наведіть зарубіжний приклад застосування медіації при врегулюванні спорів в адміністративному судочинстві.

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 5, 7, 9; 10]

Допоміжні: [11, 12, 13, 18; 23]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 42, 51, 53, 56, 57, 62]

Міжнародні видання: [65, 67, 68, 69].

Тема 11. Альтернативні способи захисту у бізнесі в нотаріальній діяльності та адвокатурі

План лекційного заняття

1. Роль нотаріату в альтернативному вирішенні спорів.
2. Елементи медіації в рамках нотаріальних проваджень.
3. Нотаріус як медіатор.
4. Види адвокатської діяльності.
5. Права та обов'язки адвоката.
6. Професійна відповідальність адвоката-медіатора.

План семінарського заняття

1. Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику.
2. Елементи медіації в рамках нотаріальних повноважень.
3. Інші альтернативні способи захисту у бізнесі в нотаріальній діяльності.
4. Виконання адвокатом ролі медіатора як особливий вид адвокатської діяльності.
5. Елементи медіації в адвокатській діяльності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Зарубіжний досвід застосування медіації в нотаріальній діяльності.
2. Правовий статус нотаріуса як медіатора.
3. Особливості застосування в адвокатській діяльності інших способів вирішення спорів.
4. Правовий статус адвоката як медіатора.

Перелік питань для самоконтролю

1. Які підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику Вам відомі?
2. Назвіть елементи медіації в рамках нотаріальних проваджень.
3. Схарактеризуйте правовий статус нотаріуса як медіатора.
4. Які інші альтернативні способи захисту в нотаріальній діяльності Вам відомі?
5. Які види адвокатської діяльності Вам відомі?
6. Схарактеризуйте правовий статус адвоката.
7. Назвіть елементи медіації в адвокатській діяльності.
8. Визначте особливості застосування в адвокатській діяльності інших способів вирішення спорів.
9. Дайте визначення поняття «професійна відповідальність адвоката-медіатора».

Рекомендована література:

Основні: [2, 3, 5, 7, 8, 9; 10]

Допоміжні: [11, 14, 16, 28]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 34, 38, 48, 53, 55]

Міжнародні видання: [63, 64, 66, 68, 69].

Тема 12. Альтернативні способи захисту у бізнесі в інших сферах юридичних конфліктів

План семінарського заняття

1. Бізнес-медіація.
2. Альтернативні способи захисту прав в трудових відносинах.
3. Альтернативні способи захисту прав в діяльності прокурора.
4. Альтернативні способи захисту прав в діяльності приватного і державного виконавця.
5. Альтернативні способи захисту прав у сфері міжнародних відносин.
6. Альтернативні способи захисту прав в господарсько-корпоративних відносинах.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Альтернативні способи захисту прав в діяльності судді.
2. Класифікація способів альтернативного захисту прав інших сферах юридичних конфліктів.
3. Особливості застосування медіації в механізмі вирішення господарсько-корпоративних спорів.
4. Європейський кодекс етики медіаторів.

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке бізнес-медіація?
2. Які альтернативні способи захисту прав в трудових відносинах Вам відомі?
3. Які альтернативні способи захисту прав в діяльності приватного і державного виконавця Вам відомі?
4. Які альтернативні способи захисту прав у сфері міжнародних відносин Вам відомі?
5. Які альтернативні способи захисту прав в господарсько-корпоративних відносинах Вам відомі?
6. Які альтернативні способи захисту прав в діяльності судді Вам відомі?

Рекомендована література:

Основні: [1; 2, 3, 5, 8, 9]

Допоміжні: [11, 16, 18, 19; 21; 26; 29]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [31, 33, 34, 42, 43, 45, 48; 50; 51; 52]

Міжнародні видання: [63-67].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарському (практичному) занятті становить 3 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського / практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, включає обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУМОODLE (максимально до 5 балів).

Таблиця 4.1

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Альтернативні способи захисту у бізнесі» Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (3 бали)							Диференційований залік - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (диференційований залік)	
Загальна кількість балів за модулем №1										
Теми	Т.1		Т.2		Т.3					
Відповідь на семінарському занятті			3							
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 2 - (12 балів)						Контрольний захід №1 – 7 балів			
Загальна кількість балів за модулем №2										
Теми	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9				
Відповідь на семінарському занятті	3	3		3	3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 3 - (6 балів)						Контрольний захід №2 – 7 балів			
Загальна кількість балів за модулем №2										
Теми	Т.10		Т.11		Т.12					
Відповідь на семінарських заняттях			3		3					
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Індивідуальна робота	10									
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання	5									

ДПУМОODLE				
-----------	--	--	--	--

Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 - (- бали)						Диференційований залік - 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів (залік)	
Загальна кількість балів за модулем №1									
Теми	T.1	T.2			T.3				
Відповідь на семінарському занятті									
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 2 - (20 балів)						Контрольний захід – 20 балів		
Загальна кількість балів за модулем №2									
Теми	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9			
Відповідь на семінарському занятті	20								
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 3 - (- бали)						Контрольний захід – 20 балів		
Загальна кількість балів за модулем №2									
Теми	T.10		T.11		T.12				
Відповідь на семінарських заняттях									
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Індивідуальна робота	10								

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (Денна форма навчання)

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та допоміжну літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.
---	--

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 7 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3
Тестовий блок	2
Ситуаційне завдання	2
Всього	7

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього	1

наукову літературу та власну думку.	
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Таблиця 4.6

Критерії оцінювання ситуаційного завдання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який описав алгоритм вирішення ситуаційного завдання та використовував для цього нормативну базу, наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який частково описав алгоритм вирішення ситуаційного завдання та використовував для цього нормативну базу, наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота здійснюється у формі есе, доповіді, ситуаційного завдання і огляду судової практики.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *есе*. Структура есе передбачає висунення на початку певної тези, а після її доказ аргументами у вигляді логічних викладок, цитат або викладу відповідних фактів. Есе складається з таких елементів: 1. *Назва*. Вона повинна точно відображати суть написаного. План не пишеться, відразу переходимо до тексту. 2. *Вступ*. Тут необхідно обґрунтувати важливість розгляду обраних здобувачем питань, висунути головну гіпотезу. 3. *Основна частина*. Структура основної частини нагадує ланцюжок з кілець. Спочатку висувається теза, потім пишуться кілька аргументів до неї. Автор самостійно вирішує, скільки тез йому необхідно довести. Кількість же аргументів не повинна бути менше 2-3 штук. Тези обґрунтовуються а) особистим досвідом, генезисом розвитку досліджуваного явища; б) явищами, які кожен може спостерігати; в) фактами, переданими без спотворення, маніпуляцій; г) цитатами відомих учених, політиків, письменників, творчих діячів; д) історичними подіями, які доповнює аналіз їх суті, причин, наслідків; ж) витягами із законів. 4. *Висновок*. Правила, як написати структуру есе, говорять про необхідність короткого підведення підсумків, де останній абзац присвячено тому яким чином Ви довели висловлене раніше припущення. Вносити висновок на окрему сторінку допустимо, якщо це текст великого обсягу. 5. *Список джерел*. Джерела подаються по мірі їх появи або ж в алфавітному порядку. При використанні алфавітного порядку спочатку йдуть закони, потім праці вітчизняних авторів, розміщені за першими літерами прізвищ або заголовків, після – роботи іноземних вчених, далі – ресурси Інтернету. 6. *Додатки*. Структура есе не передбачає оформлення додатків. Однак жорсткої заборони на їх наявність не існує. Сюди виносяться матеріали, які допомагають краще зрозуміти суть викладених доказів.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *доповіді*. Структура доповіді передбачає актуальність проблематики; мету доповіді; методи та результати і висновки. Доповідь має супроводжуватись презентацією. Обсяг доповіді до 10 стор. тексту.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *ситуаційного завдання*. Розв'язок ситуаційного завдання передбачає вступну частину, де аналізується зміст завдання. Основну частину, де викладається алгоритм розв'язку завдання з обов'язковим посиланням на норми законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, судові

прецеденти, практику ЄСПЛ. Заключно, де обґрунтовується вирішення проблеми і пропонується розв'язок завдання.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *огляду судової практики*. Здобувач вищої освіти здійснює: а) підбір матеріалів судової практики; б) аналіз матеріалів судової практики; в) визначає напрями вирішення судових спорів; г) виокремлює та узагальнює рішення судів; д) формулює висновки.

Індивідуальна робота оцінюється від 0 до 10 балів.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Послідовність, логічність викладу матеріалу, а також підготовка доповіді та /або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практикита, відповідно, захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
5	Послідовність, логічність підготовки доповіді та /або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практики.
0	Не написано/не підготовлено доповіді та/або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практики та не зроблено презентації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (Заочна форма навчання)

Таблиця 4.2

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
20-15	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та допоміжну літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
1-14	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі та оцінюється від 0 до 20 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	10

Тестовий блок	5
Ситуаційне завдання	5
Всього	20

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	10
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	5-9
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1-4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1-4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Таблиця 4.6

Критерії оцінювання ситуаційного завдання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який описав алгоритм вирішення ситуаційного завдання та використовував для цього нормативну базу, наукову літературу та власну думку.	5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який частково описав алгоритм вирішення ситуаційного завдання та використовував для цього нормативну базу, наукову літературу	1-4

та власну думку.	
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота здійснюється у формі есе, доповіді, ситуаційного завдання і огляду судової практики.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *есе*. Структура есе передбачає висунення на початку певної тези, а після її доказ аргументами у вигляді логічних викладок, цитат або викладу відповідних фактів. Есе складається з таких елементів: 1. *Назва*. Вона повинна точно відображати суть написаного. План не пишеться, відразу переходимо до тексту. 2. *Вступ*. Тут необхідно обґрунтувати важливість розгляду обраних здобувачем питань, висунути головну гіпотезу. 3. *Основна частина*. Структура основної частини нагадує ланцюжок з кілець. Спочатку висувається теза, потім пишуться кілька аргументів до неї. Автор самостійно вирішує, скільки тез йому необхідно довести. Кількість же аргументів не повинна бути менше 2-3 штук. Тези обґрунтовуються а) особистим досвідом, генезисом розвитку досліджуваного явища; б) явищами, які кожен може спостерігати; в) фактами, переданими без спотворення, маніпуляцій; г) цитатами відомих учених, політиків, письменників, творчих діячів; д) історичними подіями, які доповнює аналіз їх суті, причин, наслідків; ж) витягами із законів. 4. *Висновок*. Правила, як написати структуру есе, говорять про необхідність короткого підведення підсумків, де останній абзац присвячено тому яким чином Ви довели висловлене раніше припущення. Виносити висновок на окрему сторінку допустимо, якщо це текст великого обсягу. 5. *Список джерел*. Джерела подаються по мірі їх появи або ж в алфавітному порядку. При використанні алфавітного порядку спочатку йдуть закони, потім праці вітчизняних авторів, розміщені за першими літерами прізвищ або заголовків, після – роботи іноземних вчених, далі – ресурси Інтернету. 6. *Додатки*. Структура есе не передбачає оформлення додатків. Однак жорсткої заборони на їх наявність не існує. Сюди виносяться матеріали, які допомагають краще зрозуміти суть викладених доказів.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *доповіді*. Структура доповіді передбачає актуальність проблематики; мету доповіді; методи та результати і висновки. Доповідь має супроводжуватись презентацією. Обсяг доповіді до 10 стор. тексту.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *ситуаційного завдання*. Розв'язок ситуаційного завдання передбачає вступну частину, де аналізується зміст завдання. Основну частину, де викладається алгоритм розв'язку завдання з обов'язковим посиланням на норми законодавства та підзаконних нормативно-правових актів, судові прецеденти, практику ЄСПЛ. Заключну, де обґрунтовується вирішення проблеми і пропонується розв'язок завдання.

Індивідуальна робота може виконуватись у формі *огляду судової практики*. Здобувач вищої освіти здійснює: а) підбір матеріалів судової практики; б) аналіз матеріалів судової практики; в) визначає напрями вирішення судових спорів; г) виокремлює та узагальнює рішення судів; д) формулює висновки.

Індивідуальна робота оцінюється від 0 до 10 балів.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Послідовність, логічність викладу матеріалу, а також підготовка доповіді та /або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практики та, відповідно, захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднані, проаналізовані та узагальнені висновками.

5	Послідовність, логічність підготовки доповіді та /або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практики.
0	Не написано/не підготовлено доповіді та/або есе, ситуаційного завдання, огляду судової практики та не зроблено презентації.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та заліку (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі заліку.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.7):

Таблиця 4.7

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.			

60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький (рецептивний)	незадовільно	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.			

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

- Диференційований залік;
- тести;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLEДПУ;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Перелік питань до поточного контролю № 1

1. Поняття та значення альтернативного вирішення спорів у бізнесі.
2. Виникнення та розвиток способів альтернативного вирішення спорів.
3. Виникнення та розвиток української моделі альтернативного вирішення спорів.
4. Класифікація способів альтернативного вирішення спорів та сфера їхнього застосування.
5. Історія розвитку інституту альтернативних способів вирішення спорів.
6. Поняття, ознаки, принципи та класифікація альтернативних способів вирішення спорів.
7. Види альтернативних способів вирішення спорів у бізнесі.
8. Сфера застосування альтернативних способів вирішення спорів.
9. Міжнародно-правові стандарти у сфері альтернативного вирішення спорів.
10. Правова основа впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.
11. Перспективи розвитку альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.
12. Альтернативні способи захисту прав у бізнесі в США, Великій Британії та Бразилії.
13. Законодавство Європейського Союзу про способи захисту у бізнесі.
14. Альтернативні способи захисту у бізнесі в європейських країнах: Швейцарія, Нідерланди, Німеччина, Австрія.
15. Альтернативні способи захисту у бізнесі в Сінгапурі, Гонконзі, ОАЕ, Індії, Китаї та Казахстані.
16. Поняття, ознаки та принципи врегулювання спору за участю судді.
17. Передумови запровадження та умови проведення врегулювання спору за участю судді.
18. Особливості врегулювання спору за участю судді, його місце у системі альтернативних способів захисту у бізнесі.
19. Порядок проведення та правові наслідки врегулювання спору за участю судді.
20. Суддя як обов'язковий учасник процедури захисту суб'єктивних прав.
21. Порядок проведення та правові наслідки врегулювання спору за участю судді.
22. Основні ознаки врегулювання спору за участю судді.
23. Передумови проведення врегулювання спорів за участю судді.
24. Поняття, ознаки та принципи медіації.
25. Види та моделі медіації.
26. Учасники медіації.
27. Медіаційна процедура.
28. Нормативне регулювання медіації.

29. Право на медіацію.
30. Суб'єкти медіації.
31. Особливості медіації в окремих сферах суспільних відносин.
32. Медіація в господарській діяльності.
33. Правовий статус медіатора.
34. Поняття та характерні ознаки переговорів.
35. Види та стилі переговорів.
36. Переговорний процес та оформлення його результатів.
37. Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.
38. Поняття, значення та види посередництва як способу захисту в бізнесі.
39. Фасилітація як вид посередництва.
40. Медіація як вид посередництва.

6.2. Перелік питань до поточного контролю № 2

1. Рішення за результатами медіації та його виконання.
2. Консиліація як вид посередництва.
3. Арбітраж: поняття, правова природа та характерні ознаки.
4. Види арбітражу.
5. Загальні правила про арбітраж.
6. Спеціальні правила про арбітраж.
7. Стадії арбітражного процесу.
8. Історичні засади третейського судочинства.
9. Третейський розгляд справ.
10. Рішення третейського суду, його види, вимоги до змісту та форми.
11. Проблеми виконання рішень третейського суду.
12. Мед-арб (med-arb, co-med-arb)
13. Міні-суд (mini-trial)
14. Спрощений суд присяжних (summaryjurytrial)
15. Нейтральне встановлення фактів (neutralfactfinding)
16. Інститут омбудсмена (ombudsman).
17. Основні етапи становлення і розвитку альтернативних способів захисту у бізнесі в адміністративному судочинстві.
18. Особливості застосування інституту медіації в адміністративному судочинстві.
19. Функції інституту медіації в адміністративному судочинстві.
20. Перспективи розвитку інституту медіації в адміністративному судочинстві.
21. Роль нотаріату в альтернативному вирішенні спорів.
22. Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику.
23. Елементи медіації в рамках нотаріальних проваджень.
24. Нотаріус як медіатор.
25. Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику.
26. Елементи медіації в рамках нотаріальних повноважень.
27. Інші альтернативні способи захисту у бізнесі в нотаріальній діяльності.
28. Види адвокатської діяльності.
29. Виконання адвокатом ролі медіатора як особливий вид адвокатської діяльності.
30. Права та обов'язки адвоката.
31. Елементи медіації в адвокатській діяльності.
32. Професійна відповідальність адвоката-медіатора.
33. Бізнес-медіація.
34. Альтернативні способи захисту у бізнесі в трудових відносинах.
35. Альтернативні способи захисту прав в діяльності прокурора.
36. Альтернативні способи захисту прав в діяльності приватного і державного виконавця.

37. Альтернативні способи захисту прав у сфері міжнародних відносин.
38. Альтернативні способи захисту прав в господарсько-корпоративних відносинах.

6.3. Перелік питань до підсумкового контролю

1. Поняття та значення альтернативного вирішення спорів у бізнесі.
2. Виникнення та розвиток способів альтернативного вирішення спорів.
3. Виникнення та розвиток української моделі альтернативного вирішення спорів.
4. Класифікація способів альтернативного вирішення спорів та сфера їхнього застосування.
5. Історія розвитку інституту альтернативних способів вирішення спорів.
6. Поняття, ознаки, принципи та класифікація альтернативних способів вирішення спорів.
7. Види альтернативних способів вирішення спорів у бізнесі.
8. Сфера застосування альтернативних способів вирішення спорів.
9. Міжнародно-правові стандарти у сфері альтернативного вирішення спорів.
10. Правова основа впровадження альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.
11. Перспективи розвитку альтернативних способів вирішення правових спорів в Україні.
12. Альтернативні способи захисту прав у бізнесі в США, Великій Британії та Бразилії.
13. Законодавство Європейського Союзу про способи захисту бізнесу.
14. Альтернативні способи захисту у бізнесі в європейських країнах: Швейцарія, Нідерланди, Німеччина, Австрія.
15. Альтернативні способи захисту у бізнесі в Сінгапурі, Гонконзі, ОАЕ, Індії, Китаї та Казахстані.
16. Поняття, ознаки та принципи врегулювання спору за участю судді.
17. Передумови запровадження та умови проведення врегулювання спору за участю судді.
18. Особливості врегулювання спору за участю судді, його місце у системі альтернативних способів захисту у бізнесі.
19. Порядок проведення та правові наслідки врегулювання спору за участю судді.
20. Суддя як обов'язковий учасник процедури захисту суб'єктивних прав.
21. Порядок проведення та правові наслідки врегулювання спору за участю судді.
22. Основні ознаки врегулювання спору за участю судді.
23. Передумови проведення врегулювання спорів за участю судді.
24. Поняття, ознаки та принципи медіації.
25. Види та моделі медіації.
26. Учасники медіації.
27. Медіаційна процедура.
28. Нормативне регулювання медіації.
29. Право на медіацію.
30. Суб'єкти медіації.
31. Особливості медіації в окремих сферах суспільних відносин.
32. Медіація в господарській діяльності.
33. Правовий статус медіатора.
34. Поняття та характерні ознаки переговорів.
35. Види та стилі переговорів.
36. Переговорний процес та оформлення його результатів.
37. Претензійний порядок врегулювання спорів як особливий вид переговорів.
38. Поняття, значення та види посередництва як способу захисту в бізнесі.
39. Фасилітація як вид посередництва.

40. Медіація як вид посередництва.
41. Рішення за результатами медіації та його виконання.
42. Консиліація як вид посередництва.
43. Арбітраж: поняття, правова природа та характерні ознаки.
44. Види арбітражу.
45. Загальні правила про арбітраж.
46. Спеціальні правила про арбітраж.
47. Стадії арбітражного процесу.
48. Історичні засади третейського судочинства.
49. Третейський розгляд справ.
50. Рішення третейського суду, його види, вимоги до змісту та форми.
51. Проблеми виконання рішень третейського суду.
52. Мед-арб (med-arb, co-med-arb)
53. Міні-суд (mini-trial)
54. Спрощений суд присяжних (summaryjurytrial)
55. Нейтральне встановлення фактів (neutralfactfinding)
56. Інститут омбудсмена (ombudsman).
57. Основні етапи становлення і розвитку альтернативних способів захисту у бізнесі в адміністративному судочинстві.
58. Особливості застосування інституту медіації в адміністративному судочинстві.
59. Функції інституту медіації в адміністративному судочинстві.
60. Перспективи розвитку інституту медіації в адміністративному судочинстві.
61. Роль нотаріату в альтернативному вирішенні спорів.
62. Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику.
63. Елементи медіації в рамках нотаріальних проваджень.
64. Нотаріус як медіатор.
65. Підстави для інтеграції примирювальних процедур в нотаріальну практику.
66. Елементи медіації в рамках нотаріальних повноважень.
67. Інші альтернативні способи захисту у бізнесі в нотаріальній діяльності.
68. Види адвокатської діяльності.
69. Виконання адвокатом ролі медіатора як особливий вид адвокатської діяльності.
70. Права та обов'язки адвоката.
71. Елементи медіації в адвокатській діяльності.
72. Професійна відповідальність адвоката-медіатора.
73. Бізнес-медіація.
74. Альтернативні способи захисту у бізнесі трудових відносинах.
75. Альтернативні способи захисту прав в діяльності прокурора.
76. Альтернативні способи захисту прав в діяльності приватного і державного виконавця.
77. Альтернативні способи захисту прав у сфері міжнародних відносин.
78. Альтернативні способи захисту прав в господарсько-корпоративних відносинах.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів, 2007.
2. Вступ до альтернативного вирішення спорів: навч. посіб./ Г.В. Анікіна, Ю.В. Білоусов, Н.Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.]; під ред. У. Хелльманна, Н.Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький: *Хмельницький університет управління та права*. 2017. 234 с.
3. Бондаренко-Зелінська Н. Л. Запровадження альтернативних способів врегулювання спорів: європейський досвід для України. *Приватне право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 162–165.
4. Єрмоєнко Г., Комбікова А. Про проект закону «Про медіацію» в Україні. *Право України*. 2011. №11–12.
5. Любченко Я. П. Зобов'язання України у сфері альтернативних способів вирішення правових спорів, пов'язаних з укладенням Угоди про асоціацію. *Часопис київського університету права*. Київ, 2015. Вип. 4. С. 370–374.
6. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>
7. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 № 1875-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
8. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України. Київ: Фенікс, 2013. 159 с.
9. Спектор О. М. Історичні корені виникнення та етапи становлення системи альтернативного вирішення спорів. *Питання цивільного, господарського та фінансового права*. 2010. № 4. С. 102–107.
10. Поліщук М. Я. Медіація як спосіб вирішення цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 225 с.
11. Поліщук М. Я. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів. *Держава і право*. 2014. № 65. С. 134–139

Допоміжна:

12. Артемьева Ю. А. Альтернативное разрешение споров. *В мире права*. 2011. № 11. С. 28–34.
13. Барабаш Ю. Державно-правові конфлікти: поняття, сутність, ключові ознаки. *Вісник Львівського Університету. Серія юридична*. Львів: ЛДУ, 2008. Вип. 47. С. 67–75.
14. Біцай М. Організаційно-правові засади участі адвоката в медіації : дис. канд. юрид. наук. Київ, 2015. 246 с.
15. Бобровник С. Правовий конфлікт: поняття, ознаки, природа та різновиди. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1 (64). С. 26–33.
16. Вангородська Н. А. Третейський суд в Україні у Х–XVIII ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 20 с.
17. Давыденко Д. Л. Вопросы юридической терминологии в сфере «альтернативного разрешения споров». *Третейский суд*. 2019. № 1. С. 40–53
18. Документи медіатора: збірник зразків документів / О. В. Коротюк, д. ю. н. К. : ОВК, 2022. 198 с.
19. Демидович О. М. Професійна підготовка фахівців з медіації в університетах Іспанії: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 20 с.
20. Запара С. І. Поняття медіації та особливості її становлення в Україні та світі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 3. С. 83–85

21. Лукач І. В. Альтернативні шляхи вирішення корпоративних спорів. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 3. Ст. 66–76.
22. Любченко Я. П. Виникнення та розвиток альтернативних способів вирішення міждержавних спорів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук праць / редкол.: С. Г. Серьогіна та ін. Харків: Право, 2016. Вип. 32. С. 290–299.*
23. Любченко Я. П. Підходи до визначення сфери альтернативних способів вирішення спорів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / редкол.: Ю. Г. Барабаш та ін. Харків: Право, 2014. Вип. 27. С. 214–226.*
24. Отис Л., Райтер Э. Х. Медиация, проводимая судьями: новое явление в трансформации правосудия. *Медиация и право*. 2011. № 1–3.
25. Писаренко Н. Б., Сьоміна В. А. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення): монографія. Харків: *Право*, 2012. 136 с.
26. Пелюх Т. П., Резнікова В. В. До питання про принципи медіації. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2016. № 1. С. 48–52.
27. Притика Ю. Д. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 10. С. 86–92.
28. Притика Ю. Д. Правовий режим медіації у законодавчих системах зарубіжних країн. *Малий і середній бізнес (право, держава, економіка)*. 2010. № 3–4.
29. Притика Ю. Д. Проблеми захисту прав учасників цивільних правовідносин у третейському суді: монографія. Київ: Ін Юре, 2006. 636 с.
30. Примирні процедури в цивілістичному процесі: теорія і практика (нотаріат, суд, адвокатура, виконавче провадження). Науково-практичний посібник. (Серія «Процесуальні науки») / за заг. ред. докторки юридичних наук, професорки, заслуженої юристки України С.Я. Фурси. К.: Алерта, 2022. 428 с.
31. Про медіацію, або як швидко вирішити конфлікт, не звертаючись до суду: збірник статей. Український Центр Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі, 2021. 124 с. URL: https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/about_mediation_or_how_to_resolve_a_conflict_without_going_to_court/
32. Розман Ю. В. Особливості правового регулювання медіації за законодавством зарубіжних країн. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2013. № 21, ч. 2. С. 251–255.
33. Ясиновський І. Г. Компетентнісні характеристики медіатора: теоретико-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2015. № 5, ч. 2. С. 79–83.
34. Ясиновський І. Г. Імплементція процедури медіації в українське законодавство: теоретико-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016.
- Інформаційні ресурси і Інтернет:**
35. Альтернативне вирішення спорів. URL: <https://www.translegal.com/legalenglish-dictionary/alternative-dispute-resolution>
36. Альтернативное урегулирование хозяйственных споров в сфере интеллектуальной собственности. URL: <http://www.legeasiviata.in.ua/archive/2013/10-2/52.pdf>
37. Бережна І. Сумна доля альтернативних методів вирішення спорів в Україні. URL: <http://blog.liga.net/user/berezhnaya/article/2073.aspx>
38. Біцай А. Моделі медіації у світі та перспективи для України. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2013/6_2013/19.pdf
39. Бондаренко-Зелінська Н. Впровадження способів альтернативного вирішення правових спорів. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppip/2010_9/Bondaren.pdf
40. Вознюк Н. Альтернативні способи вирішення господарсько-правових спорів. URL: <http://irbis->

nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN &IMA GE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/urykr_2013_10_15.pdf.

41. Директива ЄС № 2008/52 Європейського Парламенту та Європейської Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a95

42. Домовленість про правила і процедури врегулювання суперечок. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_019

43. Зубро Т. П. Медіація як спосіб альтернативного врегулювання спорів в європейському просторі. URL: <http://oaji.net/articles/2014/976-1415035302.pdf>

44. Зубчевська Є. В. Українське законодавство у сфері третейського розгляду спорів: сучасний стан та особливості. URL: http://snjurid.crimea.edu/arhiv/2013/26_2_2_law/016zub.pdf

45. Кібенко О. Судова медіація в господарському процесі – бути чи не бути? URL: https://censor.net.ua/blogs/3051121/sudova_medatsya_v_gospodarskomu_protsebuti_chi_ne_buti

46. Коваленко Т. Медіація: процедура врегулювання спорів за взаємною згодою сторін. URL: <http://www.inprojournal.org/wpcontent/uploads/2017/06/117Kovalenko-T.pdf>

47. Коноваленко Д. Судова медіація – challenge для України. URL: <http://yurgazeta.com/publications/practice/mizhnarodniy-arbitrazh-ta-adr/sudova-mediaciya--challenge-dlya-ukrayini.html>

48. Об арбитраже: Закон Республики Казахстан от 8 апреля 2016 г. № 488-V ЗПК. URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/z1600000488>

49. Підвищення ролі процедури альтернативного вирішення спорів в Англії та в Уельсі. URL: <http://www.reallook.com.ua/4863/pidvishhennya-roliproceduri-alternativnogovirishennya-sporiv-v-angli%D1%97-ta-v-uelsi/>

50. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про медіацію» від 27 березня 2015 р. № 2480. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558

51. Притика Ю. Посередництво як нова форма вирішення приватноправових спорів. URL: <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:162419/Source:default>

52. Медиация как альтернативный метод разрешения конфликтов. История и современность. URL: <http://mosmediator.narod.ru/index/0-686>

53. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 616 засіданні заступників міністрів 21 січня 1998 року. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/\\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20E2%84%96%20R%20\(98\)%201.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20E2%84%96%20R%20(98)%201.pdf)

54. Рекомендація № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам членам щодо медіації в кримінальних справах: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 679 засіданні заступників міністрів 15 вересня 1999 року. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/\\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20E2%84%96%20R%20\(99\)%2019.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20E2%84%96%20R%20(99)%2019.pdf)

55. Рекомендація Res (2001) 9 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами й сторонами – приватними особами: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 762 засіданні заступників міністрів 5 вересня 2001 року. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/7422842a4>

7eb0b374b9c2257d8700495f8b/\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20(2001)%209.pdf

56. Рекомендація Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах: ухвалено Комітетом Міністрів Ради Європи на 808 засіданні заступників міністрів 18 вересня 2002 року. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/\\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20\(2002\)%2010.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20(2002)%2010.pdf)

57. Alternative dispute resolution. URL: [http://www.nolo.com/dictionary/alternative-dispute-resolution-\(adr\)-term.html](http://www.nolo.com/dictionary/alternative-dispute-resolution-(adr)-term.html)

58. Civil procedure rules England and Wales. URL: <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part01>

59. Clift R. The Phenomenon of Mediation: Judicial Perspectives and an Eye on the Future. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1599420

60. Commercial Arbitration Rules and Mediation Procedures. URL: http://www.cedires.be/index_files/AAA_commercial%20arbitration%20rules%20and%20mediation%20procedures.pdf

61. Dispute Adjudication Boards: Are they the future of dispute resolution? URL: <https://www.whitecase.com/publications/article/dispute-adjudication-boards-arethey-future-dispute-resolution>

62. Dispute Negotiation. URL: <https://www.cpradr.org>

63. Employment Arbitration Rules and Mediation Procedures. URL: http://aryme.com/docs/adr/3-0-493/2009_us_aaa_employment_arbitration_mediation_rules.pdf

64. Harris D. R. Unlocking the Learning Potential in Peer Mediation: An Evaluation of Peer Mediator Modeling and Disputant Learning: *Molestie Ornare Articulis*. URL: https://www.researchgate.net/publication/227512475_Unlocking_the_Learning_Potential_in_Peer_Mediation_An_Evaluation_of_Peer_Mediator_Modeling_and_Disputant_Learning

65. Hong Kong International Arbitration Center. URL: <http://www.hkiac.org/about-us/statistics>

66. Oxford public international law. URL: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e198>

67. Томас Шеллінг. Стратегія конфлікту. Київ: Вид. «КНТ», 2021. 384 с.

Міжнародні видання:

68. Alexander N. The Mediation Meta model: Understanding Practice. *Conflict Resolution Quarterly*. 2008. Vol. 26. № 1. Pp. 97–123.

69. Alternative civil dispute resolution – Natalija Kaminskiene Summary of Doctoral Dissertation Social Sciences, Law Mykolas Romeris University, Vilnius 2009.

70. Blake S., Browne J., Sime S. A practical approach to alternative dispute resolution. Oxford: Oxford University press, 2014. 595 p.

71. Brown H. J., Marriot A. Q. ADR: principles and practice. London: Thomson Reuters, 2011. 868 p.

72. Chapter Four: International Settlement Negotiation and Mediation in Michael McIlwrath and John Savage, *International Arbitration and Mediation: A Practical Guide*. Kluwer Law International. 2010. Pp. 173–224.

73. Hopt K. J., Steffek F. *Mediation principles and regulation in comparative perspective*. Oxford: Oxford University press, 2013. 1347 p.

74. Yoshifumi Tanaka. *The Peaceful Settlement of International Disputes*. Cambridge University Press, 2018. 462 p.